

עומקא דפרשה

- הערות במצות שמחת יו"ט
- חובת השמחה בבשר שלמים
- חיוב שמחה בלילות הרגל
- שמחת החג בתורה ומצות

- אין מערבין שמחה בשמחה
- הציו לה' בשמחת יו"ט
- שמחת יו"ט בבשר
- מצוה מן המובחר באכילת שלמים

פרשת ראה - בענין שמחת הרגל

ערש"ק כ"ד אב תשס"ט

הערות במצות שמחת יו"ט

הרב אריה אברהם קצבורג

א. גדר השמחה בזמן המקדש

נחלקו הראשונים אי מצות שמחת יו"ט בזה"ז מדאורייתא או מדרבנן, דעת הרמב"ם (פ"ו מ"ט ה"ז) דהוא מה"ת, דעת התוס' (מו"ק י: ד"ה עשה) דהוא מדרבנן, דהמצוה מדאורייתא דוקא בשלמי שמחה. ונראה דלשיטת התוס' השמחה שנצטווין בזמן המקדש והשמחה דבזה"ז מדרבנן, הן ב' סוגי שמחות, דבזמן המקדש דין השמחה הוא דוקא "לפני ה'", כלומר שצורת השמחה היא דוקא באכילת הקרבן שיש בזה גם שמחת הגוף שגורמת הרחבת הדעת, וגם שמחת ההתקרבות לה', ובה"ז אין לנו אלא את שמחת הנאת הגוף והרחבת הדעת. אך לשי' הרמב"ם דגם בזה"ז הוי מדאורייתא, ע"כ דגם בזמן ביהמ"ק השמחה היתה בהנאת הגוף, ואע"ג דמצוה מן המובחר בשלמי שמחה, מ"מ אינו מעצם גדרי המצוה. וחזינן דמלבד דנחלקו התוס' והרמב"ם בחיוב השמחה בזה"ז, נחלקו גם בגדר השמחה דבזמן המקדש.

ב. שמחה כל היום

כתב הרמב"ם (שם) שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג וכו' חייב אדם להיות בהם שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו וכו' ובפשטות לשונו משמע שחיוב השמחה בכל שעה ושעה ברגל, אלא שאכילת בשר ושתיית יין גורמת לאדם הרחבת הדעת שיוכל להיות בשמחה כל היום. וכע"ז כ' באמרי ברוך על הסו"א (חגיגה ח) דאטו לאחר שאכל שלמי שמחה יהיה מותר לשאת אשה ויוכל לערב שמחה בשמחה, אלא ודאי דהוא דין כל היום. ולפי"ז נראה פשוט דאין לעסוק ביו"ט ובחוק"מ בדברים הגורמים צער, כגון קריאת ספרים על צרות וכיו"ב, וכן אם ארע לאדם שנצטער בחג, חייב להשתדל לעסוק בדברים משמחים להפיג הצער ולהכניס שמחה בלב. אמנם במהרש"ל (יש"ש ביצה ס"ה) כ' בפשטות ששמחת יו"ט היא הסעודה ולכן צריך לאכול בה בשר ולשתות יין, דבלא זה אינה נחשבת לסעודה בלב טוב ובשמחה. אמנם יל"ע בדבריו, דאם שמחת יו"ט היא הסעודה, כיצד מתקיים בנשים שמשמחן בבגדי צבעונין שאינו שייך לסעודה, וכן בקטנים שמשמחן בקליות ואגוזים, ומהיכי תיתי לומר שלאנשים השמחה דוקא בעת הסעודה, ולנשים וקטנים אינו בזמן הסעודה.

ג. שמחה בבשר ישן

כ' החות יאיר (קעח) שבשר שעברו עליו יותר מב' ימים אין בו שמחה וא"א לקיים בו מצות שמחת יו"ט. ומצינו כיו"ב בד' רש"י בסנהדרין ע. בענין איסור אכילת בשר בערב ת"ב, דאסור כל זמן שהוא כשלמים, ופירש"י שכל שלא עבר עליו ב' ימים ולילה אחד, עדיין הוא בלחלוטו ומשמח את הלב, אבל תר הכי הוי מליח. אמנם בתוס' תענית (ל. ד"ה ואע"ג) כתבו דלדין אסור לאכול בעת"ב בשר מליח אפילו מזמן מרובה, דכיון דאנו רגילים בו ג"כ גורם שמחה. ולפי דבריהם ה"ה לענין שמחת יו"ט דיוצאים בזה ידי שמחה. ויעוי' עוד במ"ב תקנ"ב סק"ה שפי' דאיסור אכילת בשר בעת"ב הוא משום שנתבטלו הקרבנות, ולכן האיסור מעיקר הדין הוא רק בבשר שהוא כעין קרבן שלא עברו עליו ב' ימים ולילה. ולפי"ז אין לדמות כלל גדרי בשר שנאסר בעת"ב לדין אכילת בשר משום שמחה.

ד. שמחה כל ימי חוה"מ

מצות שמחה נוהגת בכל יום מימי הרגל, ולפי"ז יל"ע בשמחה שחייב לשמח את אשתו בבגדי צבעונין. דמצוי שקונה לה בגד חשוב ליו"ט הראשון וכיו"ב ושוב אינה משתמשת בו בימי חוה"מ, וצ"ע היאך מקיימין בזה מצות שמחה בכל ימי הרגל. עוד העירוני בזה דלדעת הסוברים שבליל יו"ט אין מצות שמחה, יש לחדש את הבגד ביו"ט בבוקר, אבל אם נותר לה בגד חדש בליל יו"ט ושוב אינה משתמשת בו כל החג, לא נתקיים בזה כלל מצות שמחת יו"ט.

בגדר חובת השמחה בבשר שלמים

הרב י. ש. שטראוס

פסחים ק"ט ע"א, תניא רבי יהודה בן בתירא אומר בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר, שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלוקיך, ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין, שנאמר ויין ישמח לבב אנוש, ע"כ. מבואר בזה דבזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר שלמים, וסגי בזה ואין צריך גם יין, ובזמן שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין. [ונחלקו האחרונים אם צריך גם בשר וגם יין, או סגי ביין לחוד, שיטת הים של שלמה (ביצה פ"ב ס"ה) ועוד אחרונים שצריך גם בשר וגם יין, אבל דעת הב"ח (סי' תקכ"ט) ושאר אחרונים דבזה"ז אין חובה בבשר, ורק מצוה איכא, וכן פסק המשנ"ב (שם ס"ב) בביאור הלכה ד"ה כיצד]. וצריך ביאור מאי טעמא חובת השמחה היא בבשר שלמים דוקא, ובזה"ז שאין שלמים אין שמחה אלא ביין, דהא מצד טבע הבשר אין חילוק בין שלמים לחולין, [ועיי' במג"א (רמ"ט סק"ו) שהוכיח כן מסנהדרין ע' דגם בשר חולין משמח], ומ"ט דוקא בבשר שלמים יוצאין ידי חובה. וביותר צ"ב להסוברים דבזה"ז סגי ביין לחוד, הרי שיין משמח יותר מבשר, ומ"ט בזמן המקדש צריך דוקא בשר שלמים ואינו יוצא בין שמשמח טפי.

והנה כבר עמד הב"ח (שם) לבאר זה, וכתב דבשלמים איכא תרתין, שמחת הבאת קרבן לה', ושמחת אכילת הבשר, שמח"כ דאיכא ביה רק שמחת אכילת הבשר, ובזה אמרינן דדין משמח טפי מבשר.

ודבריו צריכים עיון, חדא דהא קי"ל כ"ד (בפסחים ע"א) שאין צריך זביחה בשעת שמחה, ואפשר להקריב את הקרבן מערב יו"ט, וא"כ אינו בהכרח שיש ברגל גם שמחת הבאת הקרבן. [ואפשר דמ"מ בשעת אכילתו מתעוררת אצלו גם שמחת הבאת הקרבן]. ועוד קשה, דהא אין כל אחד ואחד מחוייב להביא קרבן בפני עצמו, ויוצא ידי שמחה גם אם אוכל מקרבן שהביא חבריו, [וגם להאחרונים שחידשו שמלבד חובת אכילת השלמים, יש חובה על כל אחד גם להקריב קרבן, (עיי' באבי עזרי פ"ב מחגיגה ה"י) ובמכתב מרן החזו"א ז"ל שבסוף הספר (שם), מ"מ סגי בקרבן אחד במשך החג, וחובת אכילת שלמי שמחה שבשאר הימים יוצא גם בשל חבירו], וא"כ אינו בהכרח שיש בזה גם שמחת הבאת הקרבן. וגם אם נאמר שעיקר כוונתו שיש בזה שמחת מצות אכילת קדשים, עדיין אי"ז בורו, דיש סוברים שאין מצות אכילת קדשים אלא לכהנים ולא לישראל, (עיי' ברמב"ם פ"י ממעשה הקרבנות ה"א ובאחרונים), וגם לשיטת הרמב"ן (בסמ"צ במ"ע שהוסיף הרמב"ן) שגם לישראל יש מצוה בקק"ל, צ"ע אם גם למי שאינו בעל הקרבן יש מצוה באכילתו, וצ"ע.

ונראה לבאר בענין אחר, דהנה הרמב"ם (פ"ב מחגיגה ה"י) כתב וז"ל, יוצאין ישראל ידי חובת שלמי שמחה בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה, והכהנים בחטאת ובאשם ובחזה ושוק, שמצוה זו היא לשמוח באכילת בשר לפני ה' והרי אכלו, עכ"ל. ויש לדקדק בלשונו שכתב שמצוה היא לשמוח באכילת בשר לפני ה', וצ"ב מה כוונתו בהוספת ב' תיבות אלו לפני ה'. והנה באמת הוא לישנא דקרא (דברים ט"ז י"א) במצות שמחה שנאמרה בעצרת, ושמחת לפני ה' אלוקיך, וכן בקרא דהר עיבל שממנו למדו חיוב אכילת שלמים כתיב ושמחת לפני ה' אלוקיך. ויש לבאר דלפני ה' שאמרה התורה הכוונה בזה היא שתהיה השמחה באכילת קדשים משלחן גבוה, [והא דצריך ללומדו מהר עיבל, י"ל דאילוילי דילפי' מהר עיבל דכתיב ביה בהדיא שלמים לא היינו מפרשים דהיינו אכילת קדשים דוקא, אבל אחר שלמדוהו מהר עיבל י"ל דהיינו לפני ה' שאמרה התורה]. ושוב מצאתי שכבר כתב כן מרן החת"ס ז"ל (בחי' חת"ס השלם הוצ' מכון חת"ס, פסחים ע"א), והביא שכ"כ גם השיח יצחק (חגיגה דף ח'), דלפני ה' דאמר קרא היינו אכילת קדשים. וזהו שדקדק גם הרמב"ם בלשונו הזהב, וכתב שהמצוה היא לשמוח באכילת בשר לפני ה', דהיינו באכילת קדשים, והרי אכלו, וא"צ שלמים דוקא.

ולפי"ז יש לפרש דגדר חובת השמחה לכתחילה היא שתהי' השמחה לפני ה', דהיינו שתהי' השמחה בענין רוחני דאכילת קדשים משלחן גבוה, ולא בענין גשמי בלבד. ולפיכך אע"ג דדין משמח טפי מבשר, מ"מ עיקר המצוה היא שתהי' השמחה בענין רוחני, ורק בזמן הזה שאין לנו קדשים מצותה ביין.

איתא בפסחים (סח:), תניא, רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה, רבי יהושע אומר חלקהו, חציו לאכילה ושתייה וחציו לבית המדרש. ואמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו, כתוב אחד אומר (דברים טז) עצרת לה' אלהיך, וכתוב אחד אומר (במדבר טז) עצרת תהיה לכם, רבי אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם, ורבי יהושע סבר חלקהו, חציו לה' וחציו לכם, ע"כ דברי הגמ'.

ותמה בספר נחל איתן (לר"א משכיל לאיתן) לדעת ר"א שאפשר לעשות כולו לה', איך מקיים בזה מצות שמחת החג, וכן יש לתמוה גם לדעת ר"י, הרי מובא בשם הגר"א שהחובה לשמוח בחג היא בכל רגע, וא"כ איך מקיימים לדעת ר"י שמחת החג בחצי לה'.

ויש לתרץ עפ"י דברי השאגת אריה (סימן טט), דפשיטא ליה דמקיימין מיות שמחת החג בתלמוד תורה המשמח את הלב, וכדכתיב "פקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהלים יט), וכתב שם דמה דצריך לה"י קרא דלה' אינו אלא לומר דלא סגי בלימוד התורה בכל שהוא, אלא צריכים ללמוד דוקא חצי היום, ולדבריו נמצא דלכו"ע מקיימין כל היום שמחת החג, כיון שגם בת"ת מקיימין מצות שמחה.

ולדברי השג"א מדוייק היטב מש"א בגמ' דוקא "או יושב ושונה", חציו לבית המדרש, כי החלק דלה' מתקיים רק בת"ת המשמח את הלב בלבד, ולא בתפילה וכדומה. וכן מבואר במהרש"א שם, דאי לאו דכתיב משתה בפורים, הו"א דא"צ לאכול בפורים, ואפשר לקיים מצות "שמחה" בלימוד התורה כל היום. ועיין במאירי בביצה (טו:) שהק' לר"א מדברי עצמו שחייב לאכול בסוכות י"ד סעודות, ותירץ "דכל שיושב ושונה כבר הוא שמח בגדולה הימנו", וע"ב ערוך (ערך פטס). אך במ"ב (סי' תקקט סק"א וסק"כ) מבואר דאפשר לקיים חצי לה' ע"י תפילות ובקשות ואפילו ע"י תענית, וכן מבואר בר"י ובד"מ, וכדבריו משמע ברמב"ם, ומבואר מזה שא"צ לקיים מצות שמחה בחלק דלה', וצ"ע.

והנה עיקר יסוד דברי השג"א יש להבין, דלכאורה השמחה שיש בת"ת היא בכלל "לכם" ולא בכלל לה'. והאיתי בשג"א שכתב דהשמחה שיש בת"ת היא מפני "דיש לו שמחה במה שעוסק בתורה ומקיים מצות המקום במצוה החביבה ושקולה לפני המקום כנגד כל המצוות". אשר נראה מדבריו, דר"ל דכיון ששמחה היא מחמת **קיום המצוה**, לכך הוא בכלל לה', ולא פוקי השמחה שיש באכילה שאינה שמחה של מצוה.

אך יש לתמוה, דאם השמחה היא מחמת המצוה, א"כ מה יהודת של ת"ת על פני שאר המצוות, הרי כל המצות מביאות לידי שמחה, וכמבואר בפסחים (ק"ז) דאין השכינה שורה אלא מתוך **שמחה של מצוה**, ובברכות (ט:) מסופר על רב ברונא דלא פסיק חוכא מפומיה כולא יומא מפני שסמך גאולה לתפילה, ועיין עוד במו"ק (סי' רכג) וחי' הגרש"ש (נדרים סי' יב) ועוד. ואף שמצות ת"ת שקולה כנגד כל המצוות ויש בה שמחה יתירה, מ"מ גם שאר המצוות יש בהן שמחה וניתן לקיים בהם שמחת החג, וצ"ע.

והנראה בזה, דהנה בי"ד (סי' רכא סי"א) קיי"ל דאם אסר ספרו על חבירו אסור לנאסר ללמוד בו, והקשה הט"ז (סי' מ"ג) מ"ש ממודר הנאה משופר דמותר לתקוע בו משום דמצוות לאו ליהנות ניתנו, ותי', דהכא ודאי התורה משמחת לב, שהרי אסור ללמוד בימי אבלו, א"כ לא דמיא האי מצוה לשאר מצוות דאמרינן לאו ליהנות ניתנו, אלא בזה נמשך הנאה לאדם, עכ"ל. ודבריו צ"ב, דמ"ש השמחה שיש מתורה לשמחה שיש מקיום כל המצוות דאמרינן לאו ליהנות ניתנו.

ונראה לבאר עפ"י יסודו של הגרש"ש (נדרים סי' יא) דהטעם דאמרינן מלל"ג, אע"ג שנהנה מקיום המצוה, משום דהמצוות לא ניתנו ע"מ ליהנות, וממילא אין המצוות עומדות להנאה, ולכך כל שאינו מתכוון להנות אין בו איסור. ולפ"ז י"ל דשאני תורה שעומדת גם להנאה, משום דבלימוד התורה השמחה וההנאה עצמה היא חלק ממטרת המצוה. וככל הדברים האלה מבואר בלשונו הזהב של ראמ"ה בנדרים (מז), וע"ע בלבבו (סימן מז) ובהקדמת האגלי טל.

ומעתה מיושבים היטב דברי השג"א, דבודאי כוונת התורה לשמוח בשמחת החג אינו אלא במצות ת"ת שמטרתה להנאה ולשמחה, אבל שאר המצוות אף שמביאין לידי שמחה, מ"מ כיון שאין עומדין לכך ושמחתם רק בא ממילא, אין זה כוונת התורה לשמוח בה בשמחת המצוות.

והנה השג"א כתב לדבריו דהשמחה היא משום קיום המצוה, דנשים שאינן חייבות בת"ת אין להן בלימוד התורה משום שמחה כלל. וצ"ע, דהרי מ"מ יש בהן מצוה קיומית, ועיין בביאור הגר"א (או"ח סימן מז) שכתב דנשים מברכות על ברכת התורה דהוי כמעשה"ג דנשים מברכות. ולהנ"ל י"ל דכיון דנשים אינן **מחוייבות** בלימוד התורה, נמצא שאין בלימודן **מטרה** לשמוח, ולדידהו הוי לימוד התורה כשאר מצוות שהשמחה באה בממילא, ולכך אין לנשים לקיים שמחת החג בת"ת כמו שאין לגברים לקיים שמחת החג בשאר מצוות, ודו"ק.

דעת רש"י בסוכה (מת). דלילות הרגל חייבים בשמחה דכיון דכתיב ביה "ימים" אף לילות בכלל וכמבואר לגבי מצוות ישיבת סוכה דכתיב ביה "בסוכות תשבו שבעת ימים" ולילות בכלל כמבואר בסוכה (מג.) א"כ ה"ה "ימים" דכתיב גבי שמחה אף לילות בכלל.

ודברי רש"י מוקשים מאד דהמקום היחיד שנזכר "ימים" לגבי שמחה הוא בפרשת אמור "ושמחתם לפני ד' שבעת ימים" ובאותה סוגיא לעיל (מג.) מפורש דפס' זה אינו על שמחה אלא על לולב ואמנם התוס' בפסחים (עא.) ד"ה לרבות) כתבו דפסוק זה נדרש גם לחיוב שמחה וגם לדין לולב במקדש שבעה אבל כבר תמה בשו"ת מנחת ברוך סי' פ' על דבריהם הדין כמצאו לדורשו לגבי שמחה כיון שהגמ' בסוכה דורשת פסוק זה על לולב. ונראה דאף שהבבלי דורש פסוק זה ללולב אבל בירושלמי סוכה פ"ג ה"א נחלקו בזה דיש מ"ד אחד שמעמיד פסוק זה בלולב ומ"ד נוסף מעמידו בשלמי שמחה. ומדברי התוס' בפסחים שכתבו דהפס' נדרש בין ללולב ובין לשמחה מוכח דס"ל דלכו"ע פסוק זה קאי על שמחה אלא שהמחלוקת בירוש' אם לדורשו גם על לולב [וכן מוכח מלשון הריטב"א סוכה (מג.) ד"ה ופרקינן עיי"ש] והאדרבה עיקר הפסוק בשמחה איירי וא"כ ניחא דברי רש"י דס"ל כתוס' דהפסוק גם על שמחה קאי וצ"ע ד"ימים" כתיב ביה אף לילות בכלל וכמו שנדרש לגבי מצוות ישיבה בסוכה.

אולם דברי רש"י עדיין תמוהים וגם לזה רמז המנחת ברוך שם שהרי מפורש בסוגיא שם (מג.) דדווקא סוכה לומדים בגז"ש דתשבו תשבו ממלואים דשבעת ימים כולל לילות, אבל קרא ד"ושמחתם" הוא כפשוטו ימים ולא לילות, וא"כ לא העלו אורכה במה ד"ושמחתם" נדרש גם לשמחה דסו"ס הגמ' דורשת ד"ושמחתם" הוא ימים דווקא ולא לילות.

אמנם נראה דיש לישב דהנה רש"י שם (מג.) ד"ה תשבו) פי' דהא ד"ימים" דסוכה נדרש אף ללילות ואילו "ימים" דלולב אינו כולל לילות משום דשיבת סוכה היא מצוה הנמשכת, שפיר לומדים מגז"ש ממלואים דלילות בכלל דגם ימי המלואים היתה מצוה הנמשכת משא"כ לולב שמצוותו שעה חדא כיון שרק "לקיחה" כתיב בה לכן בזה לא נכלל לילות בימים. ולפי"ז כיון שנתבאר דדעת רש"י דבקרא ד"ושמחתם" נכלל גם מצוות שמחה וגם לולב א"כ להמבואר דינם מתחלק דמה שנוגע ללולב באמת "ימים" אינו כולל לילות, אבל מה שנוגע לשמחה הרי היא מצוה הנמשכת [דאף דעיקר המצוה היא אכילת שלמים וכדו' היינו דעי"ז הוא שמח אך עיקר המצוה להיות שמח כל החג כשרי נשים ששמחתן באכילתו צבעונין ודאי דאין המצוה נגמרת בלבשתן]. וא"כ לענין שמחה שפיר ימים כולל לילות וזהו ש"כ רש"י ד"ימים" דשמחה כולל לילות דומיא דשיבת סוכה שהן מצוות הנמשכות.

והמנחת ברוך מבאר דעת רש"י באופן אחר, דאין הכוונה לפס' ד"ושמחתם" האמור בפ' אמור אלא לפסוק דפרשת ראה שכתוב בו "חג סוכות תעשה שבעת ימים" ומיד אח"כ כתוב "ושמחת בחגך" וכיון ד"ימים" דסוכות כולל לילות, אף מצוות שמחה הסמוכה לה כולל לילות, וזהו פשט מחדש. אלא שפע"י דבריו נתייבשה לי הערה אחרת דהנה דעת הרמב"ם פ"ב ה"י מחגיגה דשלמי חגיגה ששחטן מעיו"ט יוצא מה ידי חגיגה והתוס' בפסחים (ע) חולקים וס"ל דאינו יוצא, כך לומד הטו"א במגילה (ה.) אך לד' האו"ש (חגיגה שם) גם הרמב"ם מודה לתוס' אלא שהראב"ד הוא הסובר דיוצא ידי חגיגה. ולכאן הדבר תמוה דהלא חגיגה היא ממצוות החג דהא פעמיים כתוב בתורה "וחגותם אותם שבעת ימים" "שבעת ימים תחוג" וא"כ היאך יצא ע"י שחיטת עיו"ט, ואין לומר שע"י אכילת הקרבן ביו"ט מקיים מצוות החגיגה שחייב מצוות החגיגה אינו כשלמי שמחה שמצוותו באכילתו אלא מצוותו בהקרתו וכמבואר בחזו"א (או"ח קכ"ט, ד"ה ר"ם) וכ"ה באו"ש (הל"ה), וא"כ היאך יוצא בזה ידי חגיגה. ותירץ הטו"א שם דהרמב"ם איירי שחל יו"ט בחול ואז יכול להקטיר אמורי החגיגה בליל יו"ט וע"י הקטרת ליל יו"ט יוצא ידי חגיגת יו"ט. אך זה תמוה דכיון ד"ימים" דכתיב בחגיגה אינו כולל לילות שהרי כיון שעיקר מצוות חגיגה היא הקרתו כמבואר בחגיגה (ו:) והוי כלולב שמצוותו שעה חדא וא"כ היאך אפשר לומר שהקטרה שיקטיר בלילה היא ממצוות החגיגה כיון שדינה דווקא ביום, דהוי כלולב שדינו ביום. אמנם לדברי המנחת ברוך מיושב דכיון דקרא ד"שבעת ימים תחוג" נסמך ל"ושמחת בחגך" נוכל לומר ג"כ דע"י סמוכין נדרוש שגם חגיגה מצוה בלילה, וכמצוות שמחה שחייבה בלילה ע"י דין סמוכין.

והנה החזו"א בפסחים (עא.) נסתפק בדין שמחה בלילות האם הפשט שצריך לשמוח גם ביום וגם בלילה, או שהפשט שיוצא ע"י שמחה בלילה. ודעת השפ"א בסוכה (מח.) כצד השני, ואילו מדברי מהרש"א בפסחים (עא.) בתודב"ה לילי מוכח כצד הראשון. ובוודאי דמש"נ בדברי הטו"א הוא רק אם ננקוט כהשפ"א אבל אם ננקוט כמהרש"א שחייב שמחה גם ביום וגם בלילה, ה"ה מצוות חגיגה דינה גם ביום וגם בלילה וא"כ אף שיקטיר בלילה עדיין לא יוצא ידי חגיגה דיום שהוא בשחיטתו וזריקת דמו הנוהגים ביום בלבד.

תנן בתלמודין (מו"ק ח:): אין נושאים נשים במועד, מפני שמחה היא לו. ובטעמא דמילתא מבואר בגמ' דהוא משום דאין מערבין שמחה בשמחה, ובירושלמי (שם פ"א ה"ז) ילפינן לה מדכתיב "מלא שבוע זאת", והיינו דיעקב לא נשא את רחל, אלא עד כלות שבעת ימי המשתה דנשואי לאה, והוא משום דאין מערבין שמב"ש.

והנה בסוגיא דהתם פריך מדתניא, כל אלו שאמרו אסורין לישא במועד, מותרין לישא ערב הרגל, והא בכה"ג שאר ימי המשתה יהיו ברגל, ומשני דעיקר שמחה חד יומא הוא, והיינו דעיקר שמחת הנישואין הוא ביום הראשון, ומשו"ה לא איכפ"ל דשאר ימי המשתה יהיו ברגל.

ומעתה יסתער עלינו קושיא עצומה, דכיון דעיקר שמחה חד יומא הוא, א"כ אמאי יעקב לא נשא את רחל אלא עד כלות שבעת ימי המשתה דלאה, הא הוי מצי לישא את רחל ביום השני דנשואי לאה. יעויין בזה בהמקנה קו"א סי' סב סעי' ב' ד"ה ואפשר, ובטיב קדושין שם סק"ג, ובקרבן אורה מו"ק ד"ה משנה אין נושאין בשילהי דברין, ובשו"ת ש"מ מהדו"ק ח"ב סי' צו ד"ה והנה, ובהערות ממרן הגריש"א שליט"א במו"ק ט ע"א.

והנראה בזה בעזה"י, ובהקדם כמה יסודות נאמנים מדברי רבוותא.

(א) דהנה כתב הרמב"ם (פכ"ט משבת ה"ג) היה אוכל וגמר אכילתו עם הכנסת שבת, במברך ברכת המזון תחילה, ואח"כ מקדש על כוס שני, ולא יברך ויקדש על כוס אחד, שאין עושין שתי מצות בכוס אחד, שמצות קידוש ומצות ברהמ"ז שתי מצות של תורה הן, עכ"ל. ומדסיים דשתי מצות של תורה הן, הוכיחו האחרונים דמוכח דס"ל, דדינא דאין עושין מצות חבילות חבילות, ה"מ כשתרוייהו אותו חיוב, והיינו דתרוייהו הוו מדאורייתא, או דתרוייהו הוו מדרבנן, אבל כשחדא מצוה הויא מדאורייתא, וחדא מצוה הויא מדרבנן, בכה"ג ליכא דינא דאין עושין מצות חב"ח, ובביאור הדברים יש להאריך ועת לכל חפץ, ויעויין בזה בחת"ס פסחים קב ע"ב ד"ה והנה הרמב"ם, ובשו"ת חת"ס החדשות סי' ד, ובשו"ת כת"ס או"ח סי' כו מד"ה והנה, ובסי' קלט, ובתורת רפאל סי' א' ד"ה אבל העיקר.

(ב) יסוד ייסודו לן רבותינו בעלי התוס' במו"ק שם ד"ה לפי, דדינא דאין מערבין שמב"ש, הוא כדינא דאין עושין מצות חב"ח ודמו אהדדי, יעו"ש בטעמא דמילתא, וברש"י סוטה ח ע"א ד"ה חבילות. [ובאחרונים חידשו לפי"ז כמה חדושים, יעויין במצפ"א לפסחים קב ע"ב, ובסוטה ח ע"א, ובמראה הפנים בירושלמי מו"ק שם, ובשד"ח פאת השדה כללים אות א' סי' זה, ובאג"מ או"ח ח"א סי' קפט]. ולפי"ז נמצא, דכשם דלענין חב"ח ליכא קפידי כשחדא דאורייתא וחדא דרבנן, כן הוא לענין הא דאין מערבין שמב"ש.

(ג) כתבו הראשונים, דשמחת נשואין, ביום הראשון הוי מצוה דאורייתא, ושאר ימי המשתה הוי מצוה מדרבנן. כ"כ ברא"ש בכתובות פ"ק סי' ה' בשם הרמ"ה, ובתוס' הרא"ש שם ד ע"א, ובשטמ"ק בשם תלמידי הרבינו יונה, והכי הוכיחו בדעת הרמב"ם, בשו"ת חת"ס יו"ד סי' שמח ד"ה אבל, ובעמק ברכה עיני אבילות ואנינות אות א'. וע"ע בשו"ת משכנות יעקב יו"ד סי' עה ד"ה ומ"ש הרא"ש.

(ד) מצות שמחת הרגל, מצוה דאורייתא היא בכל ימי החג, וכדתנן בסוכה (מח). ההלל והשמחה שמונה, ולדעת רוב הראשונים, אף בזה"ז דליכא שלמי שמחה, מ"מ הוי מצוה דאורייתא בכל ימי החג, כ"כ התוס' בפסחים צה ד"ה טעון ובר"ה ה' ד"ה מה וביומא ג ד"ה פז"ר ובסוכה מז ד"ה לינה, וברמב"ם פ"ו מיו"ט ה"ז ובספ"מ עשה נד, ובחינוך מצוה תצח, ובר"ן וריטב"א סוכה מב ע"א, וביראים סי' תכז ובשבלי הלקט סי' רסב. וע"ע בשאג"א סי' סה ואילך ובמנח"ב סי' עז.

ואחר האקדמות מילין הללו, מה יונעם ליישב בזאת מאי דהקשו האחרונים, דכיון דעיקר השמחה חד יומא הוא, א"כ אמאי יעקב לא נשא את רחל ביום השני דנשואי לאה, ולהנתבאר א"ש, דהא מאי דמותר לישא בערב הרגל, היינו משום דכשעביד הנישואין אזי אכתי לא הגיע הרגל, ולבתר הכי כשיגיע הרגל אזי שמחת ימי המשתה דהנישואין כבר הוי דרבנן, ומשו"ה לא איכפ"ל במאי דמערב שמחת הנישואין בשמחת הרגל, משא"כ אצל יעקב אבינו, נהי דביום השני דנשואי לאה הוה מצי לישא את רחל, כיון דעתה נשואי לאה שמחה דרבנן היא, ונשואי רחל לישא את דאורייתא היא, אך מ"מ מה יהיה ביום השלישי, ומה יהיה ביום הרביעי וכו', הא תרוייהו הוו מדרבנן, וכשתרוייהו מדרבנן נמי אין מערבין שמב"ש וכנתבאר, ולהכי הוצרך להמתין עד כלות ימי המשתה דלאה. [ולפי"ז מאי דכתיב מלא שבוע זאת, פירושו ביום מלאת השבוע, וכיו"ב איתא ברמב"ן עה"ת בפירושה דהאי קרא, יעו"ש ודו"ק].

תנינן בפסחים סח ע"ב רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביו"ט אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה. רבי יהושע אומר חלקהו חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש. עי"ש. ויש להסתפק בגדר חציו לה' דקאמר רבי יהושע בכל יו"ט, אם הוא דין מלבד שמחת יו"ט, או דס"ל דב"ז מתקיים דין ושמחת בחגך ע"י שמחלק חציו לה' וחציו לכם.

ולכאורה יש הכרח לומר כהצד הב' מדברי רבי אליעזר שהרי איכא דין שמחת המועד והיאך מקיימו כשהוא יושב ושונה כל היום, וע"כ דהוא ג"כ אפשרות של קיום דין שמחה כיון דפקודי ה' משמחי לב. וא"כ גם לר' יהושע חציו לה' הוא ג"כ קיום ושמחת בחגך. וכן נקט השאגת אריה (סי' לט) דת"ת הוא שמחה בעצם [מצד המצוה] ומקיים בזה שמחה כבבשר ויין, דאינו סותר למצות ושמחת בחגך אלא דנחלקו ר"א ור"י באיזה אופן מקיים.

אבל מצאנו לכאור' דלא כן בדברי בעה"מ פסחים (פ' אלו דברים) דכתב פי' ואפילו לר"א לא נפקא שמחת יו"ט מכלל מצוה לגמרי אלא שיש לה חליפין ותמורה ביושב ושונה לפיכך הוא קורא אותה רשות, ובכמה דוכתי אמרינן ואתי לאימנועי משמחת יו"ט וליכא מאן דפליג. עכ"ל. הרי דחציו לה' אינו קיום דין שמחה אלא חליפין ותמורה לשמחת יו"ט?

וא"כ ב' צדדים לפנינו דלפי הבעה"מ בת"ת לא מתקיים דין שמחה, אבל לפי השאג"א הוא ג"כ צורה של קיום ושמחת בחגך. ויתכן דתליא בגדר עיקר מצות שמחת המועד אם הוא כולל כל מיני שמחה, או דעיקרו בהקרבה ואכילת שלמים [רק הרחיבו דאף אכילה ושתיה בכלל] דלצד ב' יותר רחוק דת"ת הוא בכלל שמחה אבל לצד א' המצוה בכל מה דמשמח וא"כ שפיר י"ל דת"ת בכלל. וכ"ד היראים (תכז) שכ' למדנו מכאן שכל שמחה הראויה לאדם לכל דבר המשמח, חייב לעשות ברגל, וכל דבר שבלבו מוצא בו שמחה וקורת רוח, באכילה ובשתיה ובכל דבר ששמחה היא לו חייב לעשות ברגל. וכ"נ בד' הרמב"ן (סה"מ שורש א') דכ' דהלל ביו"ט הוא חיוב מה"ת מצד שמחת יו"ט דהשירה היא מכלל השמחה.

אבל ברמב"ם משמע דהעיקר הוא שלמי שמחה שכן רק בהל' חגיגה כ' לעיקר המצוה לשמוח ברגלים [ושם מנאה בפרטי המצוות, ולא בהל' יו"ט] ובהל' שביתת יו"ט פ"ו כ' להדיא "אע"פ שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהל' חגיגה, יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו וב"ב כאו"א כראוי לו". ועי' סה"מ עשה נד. [ובעמק ברכה הביא דדעת הגר"ח דהעיקר הוא ההקרבה ולא האכילה והחזו"א נחלק עליו] וא"כ להרמב"ם ליכא מקור דגם בת"ת יקיים שמחה, ואש דהוא לשיטתו כמו שיתבאר דחציו לה' אינו מכלל קיום השמחה.

וממילא, דכל קיום של חציו לה' שנוי במחלוקת זו, אם הוא חלק מדין יו"ט וקיום שמחת הרגל באופן זה. או איפכא דהוא הפקעה משמחת המועד ותנאי בכל יו"ט דרק בחציו יקיים דין שמחה ושאר היום לה'.

ויתכן לומר דפליגי בזה הרמב"ם והטור, דהנה הרמב"ם פ"ו משביתת יו"ט כתב (ה"ז) וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב וכו' ואח"כ (בה"י"ח) פירט את צורת השמחה ביין ובגדים וכו', ואח"כ (ה"יט) כתב אע"פ שאכילה ושתיה במועדות בכלל מ"ע לא יא אוכל ושותה כל היום אלא כך היא הדת וכו' והולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום וכו'. ומשמע דעיקר דין והולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי לה' כדי לתת חלק לעבודת הבורא. והיינו דאין בזה קיום שמחה.

אבל הטור פתח בסי' תקכט וכ' מצות יו"ט חלקהו חציו לביהמ"ד וחציו לאכילה ושתיה [ואח"כ הביא דברי הרמב"ם], ומשמע דחלוקה זו היא קיום שמחת המועד והיינו עפ"י השאג"א דיש שמחה בת"ת [ומלכתחילה אפשר לקיים שמחה בת"ת או באכילה, כמ"ש שם להדיא]. אמנם יש לדון דלא סגי בעצם קיום מצות ת"ת לקיים דין שמחה, אלא מצד השמחה שבלימוד, וא"כ חציו לה' דשמחת יו"ט מתקיים דוקא כענין שכ' היראים שלבו מוצא בו שמחה וקורת רוח.

1. בפשטות נחלקו אם מהלך השמחה הוא רוחני או גשמי ואם אפשר לחבר שניהם יחד, ועי' אמת ליעקב פר' בראשית. אבל הבן יהוידע בביצה כ' להיפך (בדעת ר"א) דלכאורה הוא רק למי שהוא בדרגה שיכול לכוון מעשיו לש"ש. אבל שאר כל אדם דינם בלה' מכיון שאין האכילה לשם יו"ט, עי"ש.

2. ולפי דברי צ"ל דמ"ש ר"א יושב ושונה הוא רוב היום דהא מיבעי לקיים מצות שמחה באכילה, [ולכא"פ באכילת שלמי שמחה], וכ"מ בתוס' ביצה טו ע"ב דאף לר"א איכא קיום שמחה באכילת משמנים לאחר סיום הלימוד, עי"ש. או דנימא דלר"א מקיים דין ושמחת בחגך בלילה [אלא דלפי"ז תקשי בלילה הראשון דליכא שלמי שמחה].

שמחת יו"ט בבשר

הרב שמחה הולנדר

איתא בפסחים ק"ט. תניא ר' יהודה בן בתירא אומר בזמן שביהמ"ק קיים אין שמחה אלא בבשר שנה' וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ד' אלקיך ועשיתו שאין ביהמ"ק קיים אין שמחה אלא בין שנה' ויין ישמח לבב אנוש. ומל' הרמב"ם פ"ו י"ז וי"ח הל' י"ט וראים שגם בבשר חולין בזה"ז הו"מ מה"ת ואע"פ שכבר הק' עליו הב"י שזה דלא כהגמ"י כבר ביאר היש"ש ביצה פ"ב דמה שריב"ב אמר רק יין זה לא בא למעט בשר דפשיטא דאין שמחה אלא בבשר דהא שמחת יו"ט היא הסעודה ולא נק' סעודה שיש בו שמחה בלי בשר רק שבזמן ביהמ"ק היה מספיק להם שמחת הבשר ביחד עם זה שהיו עומדים ליד קרבנותיהם ובזמנה"ז שאין קרבנות צריכים שימח הבשר ביחד עם היין וכן נוקט הביאור"ל סוף סי' תקכ"ט למעשה באע"פ שהמחבר סובר שזה רק בין מ"מ להל' נוקטין שיש מצוה לאכול בשר וכן היא דעת הר"ן בריש פ"ד בסוכה.

[ואע"פ שבלקט יושר ובשו"ת חוות יאיר קע"ח רואים שרק בשר בהמה משמח ולא בשר עוף וכמו שנוקט כן למעשה בעל האג"מ מ"מ כבר כ' היד אפרים יו"ט סי' א' דרק שלמי שמחה א"א בעופות אבל בוודאי שמחת יו"ט איכא בעוף וכמו שמבואר בביצה לגבי הזמנת שובר דאתי למנועי משמחת יו"ט וכן אמר לי מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א.]

אלא שבתוס' מועד קטן דף י"ז: כתוב בפירוש דנראה לו דשמחת הרגל בזמנה"ז היו דרבנן דשמחת היינו שלמי שמחה. ונ' לבאר המח' בין הרמב"ם והר"ן לבין תוס' דהא זה ברור דהגדר של שמחת יו"ט הוא כדי לשמח בד' דמכתי' במדרש רבה שה"ש פ"א זה היום עשה ד' נגילה ונשמחה בו איני יודע אם בו ביום או בו ביום אחר וכן נראה דה"ל נגילה ונשמחה בו וכמו שמובא ממרן הגר"ז שהבדל בין שמחת פורים שיש לו דין לשתות יין כל היום לבין שמחת יו"ט הוא דהיי"ט עיקר השמחה היא לשמח בד' רק מצריכים בשר ויין כדי שיהא היכי תימצא להגיע לשמחה זו משא"כ בפורים יש עוד דין של משתה חוץ מהדין של שמחה דכתי' משתה ושמחה והדין משתה מחייב לשתות עד דלא ידע. וא"כ יש לדון האם מאי דכתי' שאין שמחה אלא בבשר שלמים הו"מ היא דזה האופן היחיד שעי"ז יכול להגיע אל שמחה בד' דרק ע"י אכילת קרבן שכבר התחיל הקריבה לד' (ע' בדרישה תקכ"ט) יכול להגיע לזה או שהכוונה הוא שיש כל מיני אופנים איך להגיע אל שמחה בד' רק דעי" קרבן הו"מ מצוה מן המובחר. ונ' שזה המח' ראשונים הנ"ל דתוס' סובר שרק ע"י קרבן אפשר להגיע לזה ולכן בזמנה"ז היו רק דרבנן משא"כ הרמב"ם והר"ן סוברים דיש עוד אופנים איך להגיע לזה ולכן גם בזמנה"ז היו מה"ת.

והרי כ"ז הוא לגבי שמחת יו"ט ביום אבל בלילה כ' הגמ' בפסחים ע"א. זוהיית אך שמח בא לרבות ליל יו"ט האחרון ולהוציא ליל יו"ט הראשון שאין שמחה לפניו אלא שכבר ידוע דהרמב"ם השמיט המיעוט הזה ומסביר העמק ברכה לפי היסוד של ר' חיים דרק נתמעט שלמי שמחה בליל הראשון אבל שאר דיני שמחה כגון בשר ויין לא נתמעט. ויש להביא ראיה לזה מהא דבדף ק"ח: כתי' דאם שנתה בבת אחת ידי יין יצא ידי ד' כוסות לא יצא וביאר הרשב"ם דידי יין יצא היינו שמחת יו"ט ורואים דגם בלילה יש דין שמחת יו"ט ולפי"ז ק' לכ' על המנהג בכמה קהלות לאכול סעודה חלבי בליל שבועות והא מה עם שמחת יו"ט אלא שראיתי שהחזו"א בסי' קכ"ד בפסחים ע"א מסתפק דאפי' אם נאמר דיש דין שמחת יו"ט גם בלילה מ"מ אולי הדין הוא ש"ל"צ לאכול בשר גם ביום וגם בלילה אלא מספיק לאכול פעם אחת מעל"ע ואין נ"מ אם זה ביום או בלילה. ולפי"ז א"ש מנהג זו וכן אמר לי מרן הגר"ח שראוי וצ"ל נהג לאכול חלבי בליל שבועות וכן הוא נוהג אחריו.

מצוה מן המובחר באכילת בשר שלמים

הרב צבי אשר שצינל

סוכה מב: במתני הלהל והשמחה שמונה. [וברש"י ד"ה והשמחה, לאכול בשר שלמים דקיי"ל בפסחים בזמן שביהמ"ק קיים אין שמחה אלא בבשר וכו'.]

וכתב ע"ז הר"ן, ואע"ג דכי מיקלע בשבת ביום ראשון א"א בשלמים דלמישחטינהו בשבת א"א ולא למשחטיה נמי בע"ש וי"ט משום דבעינן זביחה בשעת שמחה כו' אפ"ה איתא לשמחה בבשר של חולין או בשאר מיני שמחות שלא אמרו אין שמחה אלא בבשר אלא למצוה מן המובחר אבל לא לעכב ע"ל. וכ"כ הריטב"א. ומבואר לו בדבריהם הדין שמחה בבשר קדשים, אין זה חיוב גמור, אלא הו"י רק מצוה מן המובחר. וכדבריהם מבואר נמי בתוס' בסוכה מז. (ד"ה לינה). וזהו לכאוי חידוש גדול.

והנה לכאוי יש לתמוה טובא ע"ז [כן הק' בספר תורת המועד (קונטרס שמחת הרגל)], דגמ' ר"ה: דנה לעינן לאו דבל תאחר אם נוהג גם באשה, דאולי כיון שאינה מחוייבת בראיה ממילא לא שייך בה הזמן דג' רגלים שזוהו השיעור לעבור על הלאו, או דלמא דהא מיחייבא למיסך משום שמחה, והיינו דצריכה לעלות לירושלים כדי לאכול בשר שלמים. והשתא אי נימא דאינו חיוב גמור לאכול בשר שלמים הו"י רק מצוה מן המובחר, א"כ הלא אינה מחוייבת לעלות לירושלים, ואיך יתכן דתעבור על בל תאחר. [ונוחק גדול לומר דאף שאינה מחוייבת מ"מ אם עלתה תעבור על בל תאחר.]

עוד הק' בספר הנ"ל מהא דאיתא בר"ה טז: חייב אדם לטוהר עצמו ברגל שנה' ובנבלתם לא תגעו, וביאר זאת הרמב"ם בפט"ז מטומאת אוכלין דכיון שצריכים לאכול הקרבנות משו"ה צריך לטוהר עצמו כדי שיוכל לאכול, והשתא אם אכילת הקרבן אינו חיוב איך יתכן שחיוב ליטוהר וגם לישנא דמתני' בחגיגה ז: ישראל יוצאין ידי חובתן וכו' משמע דהוי חיוב גמור.

והנראה לומר בזה, דהנה כבר נחלקו רבותינו האחרונים האם יש חיוב על כל אדם להקריב שלמי שמחה ברגל, או דכל הדין דשלמי שמחה היינו לאכול, אבל להקריב אי"צ. ושפיר יוכל לאכול שלמים של חבירו, ובאבי עזרי (פ"ב מתגינה ה"י) האריך בדעת הרמב"ם דיש באמת ב' דינים בזה, א' לאכול בשר קדשים בכל יום, וזה ילפינן מקרא דושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר, ויש חיוב כוסף פעם אחת במשך החג להקריב שלמי שמחה, וזה ילפינן מהקרא דזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת וגו'. [ועיי"ש דבזה מתיישב קו' התוס' בפסחים בהא דבפסחים נקט הקרא דזבחת שלמים ואילו בחגיגה מייית קרא דושמחת בחגך.]

והשתא אם ננקוט כדבריו יא ניתן ליישב בשופי, דהא הראשון שכי' דשלמי שמחה אינו חיוב, מקור דבריהם מהילפותא דושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות לשמחה, וכמש"כ התוס' בסוכה שם, והאי קרא הלא קאי לגבי הדין לאכול, וא"כ י"ל דבאמת הדין להקריב פעם א' זה הו"י חיוב גמור, אמנם הדין לאכול בכל יום בשר קדשים זה אינו חיוב אלא מצוה מן המובחר, ולכן שפיר קאמר דאשה שייכא בכל תאחר משום דמייחבא בשמחה, והיינו דהא חייבת להקריב, וכן יובן דיש חיוב לטוהר עצמו ברגל כדי לקיים דין זה. והדברים נפלאים.

בשורה נאמנת

יתקיים אי"ה

מכירת מאות גמרות

על כל הש"ס במצב טוב, מהוצאות וגשל, טלמן, עוז והדר, ועוד [וגם טור ושוי"ע]

המכירה תתקיים

בבית המדרש "תורת יקותיאל" רח' הלל ושמאי, ברכפלד, מודיעין עילית [בית המדרש ממוקם בין ישיבת כנסת בית יצחק (הרב אוחנה) לישיבת אור אלחנן, באמצע העליה]

ביום שלישי, כ"ח אב בין השעה 5-8 אחר הצהריים

חוב הגמרות בין 10-20 ש"ח בלבד

ברכת מזל טוב נאמנה

לידידנו הרה"ג ר' אברהם קורנבלי שליט"א המאלפנו בינה בסיפוריו ובמתק שפתיו לרגל נישואי בתו עב"ג לאוי"ט

ילדי ישיבת המתמידים קרית ספר

לחברותא לזמן אלול הקדם פנייתך

עכשיו

כדי שנוכל להערך בעוד מועד

9141217

נושאי הפרשיות הקרובות

שופטים - לא תסור [י,יא]

כי תצא - ביומו תתן שכרו [כד,יד-טו]

כי תבא - שכר ועונש [כה,א-סח]

ד"ת להג"ל [יתקבלו רק עד 700 מילים] אפשר להניח [בצירוף שם מלא ומל'] בתביבת עומקא דפרשה בפתח אוצה"ם בית יוסף רח' שדי חמד או לשלוח בדוא"ל הג"ל.

אין המערכת אחראית להחזיר כתבים או דיסקים.

הערות והארות לחידו"ת שבגליון ניתן לשלוח לדוא"ל:

gal200@neto.bezeqint.net

או בתיבת "עומקא דפרשה".

המערכת מתיחסת לתגובות רק תחת שם מלא. (בפרסום התגובה אפשר להשתמש בר"ת).